

Opgang, 14 juni 2026

Teksten

1 – Giovanni Gabrieli (c.1555-1612): "Jubilate Deo omnis terra à 15", uit Sacrae Symponiae liber I, nr. 61 (1597) (Schola Cantorum Basiliensis)

Een compositie voor drie 5-stemmige koren, hier deels bezet door instrumenten en deels door zangstemmen. Gabrieli schreef tot 1597 vrijwel uitsluitend voor 'cori spezzati', ofwel ruimtelijk gepositioneerde koren, met ondermeer echo-effecten (dialogvorm), waarschijnlijk voor speciale religieuze gebeurtenissen binnen het kerkelijk jaar.

Het stuk citeert uit verschillende psalmen, waaronder psalmen 100, 32, 6 en 118.

Iubilate Deo omnis terra: exultate iusti in Domino, et gloriamini omnes recti corde.

Quoniam exaudivit Dominus deprecationem meam: Dominus orationem meam suscepit.
O leata dies, O fausta dies, haec dies quam fecit Dominus.
Exultemus et laetemur in ea.

Juich voor de HEERE, heel de aarde; rechtvaardigen, verheugt u in de Heer, en wees blij, allen die oprecht van hart zijn.

Want de Heer heeft mijn smeekbede gehoord, de Heer heeft mijn gebed aangenomen.
O vreugdevolle dag, o gunstige dag, dit is de dag die de Heer heeft gemaakt.
Laten we ons verheugen en blij zijn.

2 – Hans Leo Hassler von Roseneck (1564-1612): "Jubilate Deo omnis terra à 8", uit Cantiones sacrae (1591) (Weser-Renaissance Bremen, o.l.v. Manfred Cordes)

Een dubbelkorige compositie met de volledige psalmtekst van psalm 100. De vertaling is de Herziene Statenvertaling.

Jubilate Deo, omnis terra; servite Domino in laetitia. Introite in conspectu ejus in exultatione.

Scitote quoniam Dominus ipse est Deus; ipse fecit nos, et non ipsi nos: populus ejus, et oves pascuae ejus.

Introite portas ejus in confessione; atria ejus in hymnis: confitemini illi. Laudate nomen ejus,

quoniam suavis est Dominus: in aeternum misericordia ejus, et usque in generationem et generationem veritas ejus.

Juich voor de HEERE, heel de aarde; dien de HEERE met blijdschap, kom voor Zijn aangezicht met vrolijk gezang.

Weet dat de HEERE God is; Hij heeft ons gemaakt, en niet wij: Zijn volk en de schapen van Zijn weide.

Ga Zijn poorten binnen met een lofoffer, Zijn voorhoven met een lofzang; loof Hem, prijs Zijn Naam.

Want de HEERE is goed, Zijn goedertierenheid is voor eeuwig, Zijn trouw van generatie op generatie.

3 – Hendrik Franciscus Andriessen (1892-1981): "Jubilate Deo omnis terra", psalm 100 voor orgel en gemengd 4-stemmig koor (Wouter van Belle, orgel; Kathedrale Koor Utrecht, o.l.v. Gerard Beemster)

Psalm 100 werd in 1963 als vijfhonderdste uitgave gecomponeerd in opdracht van de uitgever Wed. J.R. van Rossum. In de partituur is zowel de latijnse tekst als de Nederlandse vertaling van Petra Hermans opgenomen; hier klinkt de latijnse versie.

Voor tekst en vertaling, zie Hassler hierboven.

4 – Johann Sebastian Bach (1685-1750): Cantate "Ach Gott, vom Himmel sieh darein", BWV 2 (Johannette Zomer, sopraan; Ingeborg Danz, alt; Jan Kobow, tenor; Peter Kooy, bas; Collegium Vocale Gent, o.l.v. Philippe Herreweghe)

Het eerste (koor-)deel is de hymne van Luther. In het recitatief stelt de tenor dat dwaalleraren vanuit hun dwaas verstand leugens verspreiden. Daarna bidt de alt om hulp bij de bestrijding van ketterijen en sektariërs. Die bede wordt beantwoord door de Vox Dei (altijd een bas). In de tenoraria wordt dit nog eens bevestigd, waarna de tekst van Luther's 6^e couplet in het koraal afsluit.

1. Koor

Ach Gott, vom Himmel sieh darein
und laß dichs doch erbarmen,
wie wenig sind der Heiligen dein,
verlassen sind wir Armen.
Dein Wort man nicht läßt haben wahr,
der Glaub ist auch verloschen gar
bei allen Menschenkindern.

Ach God, zie uit de hemel neer
en ontferm u toch,
van uw heiligen zijn er nog maar zo weinig,
verlaten zijn wij stakkers.
Men wil uw woord niet erkennen,
ook het geloof is geheel uitgedoofd
bij alle mensenkinderen.

2. Recitatief (tenor)

Sie lehren eitel falsche List, was wider Gott und
seine Wahrheit ist; und was der eigen Witz
erdenket, – o Jammer! der die Kirche schmerzlich
kränket – das muß anstatt der Bibel stehn.
Der eine wählet dies, der andre das, die törichte
Vernunft ist ihr Kompaß; sie gleichen denen
Totengräbern, die, ob sie zwar von außen schön, nur
Stank und Moder in sich fassen
und lauter Unflat sehen lassen.

Zij onderwijzen holle, valse leer, die in strijd is met
God en zijn waarheid; en hun eigen bedenksels - o
ellende, die de kerk zo pijnlijk schaden - komen in
plaats van de Bijbel.
De een kiest dit, de ander dat, het dwaze verstand is
hun kompas; ze lijken op die graven die, hoewel van
buiten mooi, met stank en verrotting zijn gevuld en
louter vuiligheid laten zien.

3. Aria (alt)

Tilg, o Gott, die Lehren, so dein Wort verkehren!

Wehre doch der Ketzerei und allen Rottengeistern;
denn sie sprechen ohne Scheu: Trotz dem, der uns
will meistern!

Vernietig, o God, de leerstellingen die uw woord
verdraaien!

Weer toch de ketterij en alle samenrottende
geesten; want zij zeggen zonder schroom:
Trotseer degene die ons wil bedwingen!

4. Recitatief (bas)

Die Armen sind verstört, ihr seufzend Ach! ihr
ängstlich Klagen bei soviel Kreuz und Not, wodurch
die Feinde fromme Seelen plagen, dringt in das
Gnadenohr des Allerhöchsten ein.
Darum spricht Gott: Ich muß ihr Helfer sein!
Ich hab ihr Flehn erhört, der Hilfe Morgenrot, der
reinen Wahrheit heller Sonnenschein soll sie mit
neuer Kraft, die Trost und Leben schafft, erquicken
und erfreun.
Ich will mich ihrer Not erbarmen, mein heilsam Wort
soll sein die Kraft der Armen.

De arme stakkers zijn van streek, hun zuchtende
Ach!, hun angstige geklaag bij zoveel kruis en nood
waarmee de vijanden vrome zielen plagen dringt
door tot het genadige oor van de Allerhoogste.
Daarom spreekt God: Ik moet hun helper zijn!
Ik heb hun smeekbeden verhoord, het morgenrood
van de hulp, de heldere zonneschijn van de zuivere
waarheid zal hen met nieuwe kracht, die troost en
leven brengt, verkwikken en verblijden.
Ik wil mij ontfermen over hun nood, mijn heilzame
woord zal de kracht van de arme stakkers zijn.

5. Aria (tenor)

Durchs Feuer wird das Silber rein, durchs Kreuz das
Wort bewährt erfunden.
Drum soll ein Christ zu allen Stunden in Kreuz und
Not geduldig sein.

Door het vuur wordt het zilver gezuiverd, door het
kruis wordt het woord bevestigd.
Daarom moet een christen altijd in kruis en nood
geduldig zijn.

6. Koraal

Das wollst du, Gott, bewahren rein
für diesem arg'n Gschlechte,
und laß uns dir befohlen sein,
daß sichs in uns nicht flechte.
Der gottlos Hauf sich umher findet,
wo solche lose Leute sind
in deinem Volk erhaben.

Dat wilt u, God, zuiver bewaren
voor dit boze geslacht,
en behoed ons,
zodat het zich niet in ons nestelt.
De goddeloze bende is overal
waar zulke lelijke mensen
zich in uw volk doen gelden.